

Otroški ombudsman oziroma varuh otrokovih pravic: kaj počne in česa ne?

ombudsman for children
Defender of Children's Rights

Funded through ELA Translation
Facility for Information

Od 1. julija 2025 pravice otrok varuje varuh otrokovih pravic. Pojasnili bomo, kako lahko pomaga otrokom, kdo mu lahko piše in kaj lahko storijo, kadar ugotovijo napako organa, ustanove ali koga drugega. Izvedeli boste, kaj storiti, preden pišete varuhu otrokovih pravic, ter tudi, na kakšen način mu pisati. Na koncu bomo pojasnili, kako varuh otrokovih pravic podpira spoštovanje pravic vseh otrok.

Otroci sami (do dopolnjenega 18. leta) lahko varuhu otrokovih pravic pišejo na naslov deti@ochrance.cz, pokličejo na številko 542 542 888 (ob delavnikih od 8.00 do 16.00) ali obiščejo spletno stran deti.ochrance.cz.

V tej brošuri se mestoma sklicujemo na brošure varuha. Najdete jih na ochrance.cz v razdelku [Ne vem, kako ravnati v danih življenjskih okoliščinah](#).

Kdo je varuh otrokovih pravic?

Preden poslanci izvolijo prvega češkega varuha otrokovih pravic, otrokom pomaga **Vít Alexander Schorm**, ki je zdaj namestnik varuha človekovih pravic.

Kaj počne varuh otrokovih pravic?

Varuh otrokovih pravic skrbi za **spoštovanje otrokovih pravic (oseb, mlajših od 18 let)** tako, da:

- **v posameznih primerih, ki vključujejo otroke**, preverja postopke organov, organizacij in različnih ustanov ter oseb, ki delajo v javni upravi, in
- na **splošno** (sistematicno) spremlja in spodbuja spoštovanje otrokovih pravic v skladu s [Konvencijo o otrokovih pravicah](#) in drugimi mednarodnimi pogodbami (več [na koncu brošure](#)).

Kako se razlikuje delo varuha otrokovih pravic in varuha človekovih pravic?

Varuh otrokovih pravic bo za razliko varuha človekovih pravic **preverjal postopke organov**, nekaterih organizacij in zdaj tudi drugih ustanov in posameznikov, ki **zadevajo otrokove pravice**.

Oba imata nove odgovornosti, saj varuh otrokovih pravic **spremlja in spodbuja spoštovanje otrokovih pravic** na splošno, varuh človekovih pravic pa spremlja in spodbuja uresničevanje temeljnih pravic in svoboščin.

Zato bosta skupaj **obiskovala ustanove**, kjer živijo in čas preživljajo otroci, ter **spremljala spoštovanje pravic invalidnih otrok**.

Kdo lahko piše varuhu otrokovih pravic?

Varuhu otrokovih pravic lahko piše:

- **sam otrok**, ki potrebuje pomoč,
- **eden od staršev ali druga oseba, ki je otroku blizu**, če prijavlja kršitev otrokovih pravic,
- **pedagog, zdravstveni delavec, uradnik, socialni delavec in drugi**, če opozarja na kršitve pravic posameznega otroka ([s tem ne bo kršil zaupnosti](#)),
- **vsak**, ki želi opozoriti na splošno (sistemsко) težavo, ki vpliva na otrokove pravice.

Kako lahko varuh otrokovih pravic pomaga posameznemu otroku?

Varuh otrokovih pravic lahko preveri ravnanje številnih organov, organizacij in ustanov ter posameznikov v javni upravi. To pomeni, da:

- odloča o pravicah in obveznostih posameznega otroka ali o nečem, kar na splošno vpliva na otrokove pravice,
- varuje otroke in njihove pravice,
- skrbi za otroke oziroma jim pomaga.

Med take urade, organizacije in osebe spadajo na primer:

- **organi za socialno in pravno varstvo otrok (OSPOD)**, predvsem občinski organi; več informacij v brošuri [Socialno in pravno varstvo otrok](#),
- **uradi za delo**, ki odločajo o otrokovih prejemkih (npr. otroški dodatek, [dodatek za oskrbo, izredna takojšnja pomoč za potrebe otrok, dodatek za kritje potreb otrok](#) pri otroškem varstvu in podobno) ali na področju zaposlovanja otrok,
- **uprave za socialno varnost**, ki lahko na primer odločajo o pokojnini po starših,
- **ravnatelji šol in izobraževalnih ustanov**, na primer pri odločanju o sprejemu, izključitvi ali premestitvi otroka in podobno,
- **inšpektorat za šolstvo**, ki nadzoruje dejavnosti šol in izobraževalnih ustanov, tudi na podlagi predlogov in pritožb,
- **šolske svetovalne službe** (centri za posebno izobraževanje, centri za pedagoško-psihološko svetovanje), če izdajajo poročila in priporočila,
- **zdravstvene zavarovalnice**, na primer pri odločanju o povračilu zdravstvenih storitev iz javnega zdravstvenega zavarovanja; več informacij najdete v brošuri [Odločanje zdravstvenih zavarovalnic o povračilih](#),
- **različne ustanove za otroke** (npr. otroški domovi, diagnostične in izobraževalne ustanove),
- **regionalni organi**, ki na primer odločajo o pritožbah v različnih upravnih postopkih ali obravnavajo [pritožbe v zdravstvu](#),
- **ministrstva**, pogosto na primer Ministrstvo za delo in socialne zadeve v primerih nadomestil in pokojnin ali Ministrstvo za notranje zadeve v primerih otrok, ki zaprosijo za [azil, začasno zaščito zaradi vojne v Ukrajini](#) ali druge [dovoljenja za prebivanje](#), ali ki so s starši v enem od [centrov za tujce](#),

- **predsedujoči sodniki pri izvrševanju državne uprave sodišč**, na primer pri obravnavanju pritožb zaradi zamud v sodnih postopkih ali neprimerne ravnanja sodnikov in sodnih uradnikov. Za več informacij glejte brošuro [Sodišča](#),
- **mesta in občine** pri zagotavljanju izobraževanja, socialnih storitev ter dobrega počutja in varnosti otrok; občina na primer zagotavlja, da lahko otroci na njenem ozemlju opravijo obvezno šolanje; regija na primer zagotavlja, da so na njihovem ozemlju na voljo posebne šole, socialne storitve (npr. predčasna oskrba ali domovi za invalide) ali nekatere vrste zdravstvenih storitev,
- **in veliko drugih.**

Ali lahko varuh otrokovih pravic pomaga pri diskriminaciji?

Varuh otrokovih pravic lahko pomaga, če je otrok diskriminiran ali ga organi, ustanove za otroke in druge osebe v javni upravi ne ščitijo pred diskriminacijo.

V drugih primerih diskriminacije (v zasebnih odnosih) lahko varuh poda oceno.

Pri čem varuh otrokovih pravic ne more pomagati posameznemu otroku?

Varuh otrokovih pravic običajno **ne more neposredno pomagati otroku v zasebnih zadevah, če jih ne morejo obravnavati niti drugi organi**. Na primer pri sporih z drugimi osebami (v družini, med vrstniki, na delovnem mestu) ali s podjetji (morda zaradi posojila ali nakupa).

Prav tako ne more spremeniti sodnih odločb ali vplivati na kazenske postopke.

Kaj storiti, če varuh otrokovih pravic ne more obravnavati otrokovega primera?

Če varuh otrokovih pravic ne more obravnavati primera, bo zadevno osebo o tem obvestil in ji **pojasnil, kako lahko naprej ukrepa**.

Če otrok sam piše varuhu človekovih pravic in bi njegov primer lahko **obravnaval drug organ**, bo varuh otrokovih pravic **otroka vprašal**, ali želi, da njegov primer posreduje temu organu. V tem primeru bo zadeva predložena pristojnjemu organu.

Kaj stori varuh otrokovih pravic, če odkrije napako?

Če varuh otrokovih pravic **ugotovi, da je organ (ustanova ali kdo drug) storil napako, bo organ pozval, naj jo odpravi** (naj spremeni svojo odločitev ali prihodnji postopek ali stori tisto, kar bi moral storiti, če še ni ukrepal).

Ne more odločati namesto teh organov, prav tako ne more spremnjati ali razveljaviti njihovih odločitev. To mora storiti organ sam ali njegov nadrejeni organ. Prav tako ne more kaznovati uslužbencev, ki so storili napako.

Če težava ni odpravljena, o tem obvesti višji organ in o primeru lahko tudi seznaniti javnost.

Izjemoma lahko zahteva začetek nekaterih sodnih postopkov ali v njih posreduje. Več informacij je na voljo v brošuri [Varuh otrokovih pravic: pomaga tudi drugače \(posebno pooblastilo\)](#).

Ali moram kaj storiti, preden pišem varuhu otrokovih pravic o primeru otroka?

Preden pišete varuhu otrokovih pravic, najprej **sami zaprosite** osebo, zoper katero podajate ugovor, **naj odpravi svojo napako ali reši težavo**, če še ni ukrepala.

Kaj naj napišem in pošljam varuhu otrokovih pravic v zvezi z otrokovim primerom?

Napišite:

- **svoje ime, priimek in podatke za stik** (stalni naslov, telefonsko številko in po možnosti e-poštni naslov, da vam lahko čim prej odgovorimo),
- **otrokovo ime in priimek, trenutno starost ter razmerje z njim** (hči, vnučak, učenec ...),
- **zoper koga se pritožujete** (urad, ustanova, nekdo drug); lahko tudi navedete, s kom točno ste imeli opravka,
- **kaj je šlo narobe, zakaj podajate ugovor,**
- **kaj želite doseči** oziroma katera rešitev bi bila po vašem mnenju najboljša,
- **kaj ste doslej storili** – kako ste zagovarjali otrokove pravice in kaj se je zgodilo.

Prav tako priložite kopijo odločbe urada, če jo je urad izdal, oziroma vse druge ustrezne dokumente, ki jih imate v zvezi s primerom.

Kako se lahko obrnem na varuha otrokovih pravic?

Odrasla oseba, ki piše v imenu otroka, lahko:

- pošlje **elektronsko sporočilo na naslov**: [podatelna@ochrance.cz](mailto:podatacna@ochrance.cz),
- izpolni vlogo na **spletu** (na naslovu portal.ochrance.cz),
- **pošlje dopis** na naslov Údolní 39, 602 00 Brno, Češka,
- pošlje **sporočilo v podatkovno polje** jz5adka ali
- **obišče** sedež varuha otrokovih pravic vsak ponedeljek ali sredo od 8.00 ure do 16.00 ure na naslovu Údolní 39 v Brnu, Češka. (Pripravili bomo primer, vendar ga ne bomo takoj obravnavali.)

Kaj se zgodi, če kaj pozabim?

Brez skrbi. Če ugotovimo, da kaj manjka, vas bomo prosili za dopolnitve.

Kdaj varuh otrokovih pravic ni dolžan obravnavati predložene zadeve?

Varuh otrokovih pravic ni dolžan obravnavati primera, če:

- **ni prejel pomembnih informacij in dokumentov**, čeprav jih je od vas zahteval,
- **je postopek urada** (ustanove, nekoga drugega) po njegovem mnenju **ustrezen** (kar vam tudi razumljivo pojasni),
- domnevna napaka ni mogla vplivati na rezultat ali pa so posledice neznatne,
- je od zadnjega dogodka v predloženem primeru **minilo več kot eno leto**,
- zadevo (domnevno kršitev) **obravnava sodišče** ali je o njej že odločilo,

je varuh človekovih pravic ali varuh otrokovih pravic **zadevo že obravnaval** in se od takrat ni nič spremenilo.

Kako varuh otrokovih pravic spremlja in spodbuja otrokove pravice?

Varuh otrokovih pravic:

- **spremlja in ocenjuje** spoštovanje otrokovih pravic v Češki republici (izvaja raziskave in analize, objavlja poročila, mnenja in priporočila),
- **predlaga izboljšave**, vključno s spremembo zakonodaje oziroma ratifikacijo mednarodnih pogodb,
- **izobražuje** otroke in javnost ter
- **sodeluje** z drugimi organizacijami doma in v tujini.

Kako varuh otrokovih pravic ugotovi, kaj otroci potrebujejo oziroma kaj jih skrbi?

Varuh otrokovih pravic bo gradil na dosedanjem delu varuha človekovih pravic in z njim še naprej sodeloval. Zbral bo dodatne informacije in izkušnje iz obravnavanih pritožb in obiskov v ustanovah za otroke ter iz novih dejavnosti, namenjenih spremljanju in spodbujanju spoštovanja otrokovih pravic. Pri tem bodo varuhu otrokovih pravic pomagali **otroci sami in organizacije**, ki združujejo otroke ali zagovarjajo njihove pravice, in sicer:

- **svetovalni organ**, ki ga sestavljajo izbrani otroci, in
- **delovne skupine, ki jih je ustanovil varuh otrokovih pravic za posebne teme**, v katere so vključeni otroci in zagovorniki njihovih pravic.